

A nemzeti irodalom megteremtése 2.

III. Az irodalmi nyelv normarendszerének kialakulása Нормализация литературного языка

Előzmények:

- a középkori diglosszia („kétnyelvűség”),
- 17. sz. második felének nyelvi válsága (a világi stílusok előretörése, a latin és a lengyel nyelvek hatása, az óhitűek népi nyelvi gyakorlata, a hétköznapi élet változása, a művelt réteg szélesedése)
- a 18. sz. első felének nyelvi bizonytalansága:
  - az egyházi kultúra és nyelvének háttérbe szorítása,
  - a hivatalos nyelv irodalmi normaként próbál működni,
  - a fonetikai, morfológiai és szintaktikai normák hiánya,
  - idegen lexika intenzív átvétele.

Trediakovszkij nyelvi kísérlete: Paul Tallemant *Voyage de l'Isle d'amour* (1663) regényének verses fordítása – *Езда в остров любви* (1730, *Utazás a szerelem szigetére*)

Az egyházi szláv, orosz népi és európai nyelvi elemek keveredése.

Lomonoszov nyelvi normái – a három stílus teóriája

- Az egyházi szláv nyelv használatának normái
- Az élő beszéd formáinak integrálása az irodalmi nyelvbe
- Az irodalmi műfajokat az egyházi szláv és az eredeti orosz elemek keveredésének és kölcsönhatásának az elvei és módszerei határozzák.

Az irodalmi nyelv forrásai:

1. Régies egyház-nyelvi szavak és fordulatok
2. A művelt emberek által használatos egyház-nyelvi szavak és fordulatok
3. Az ószláv és az orosz nyelv közös szókincse
4. A művelt réteg beszédnyelvének eszközei
5. Népi nyelvi szavak és fordulatok

A három stílus jellemzői:

- Magasztos stílus = 2, 3
- Középstílus = 3, 4, 5, 2
- Alacsony stílus = 4, 5

A Lomonoszovi reform jelentősége:

- A nyelvi evolúció folytonosságának szellemében
- A régi és az új harmonikus egyeztetése

Hiányosságai: „németes” szintakszis, a közepes stílus kidolgozatlansága

Szumarokov „korrekciói”

- A mindennapi értelmiségi írott és beszélt nyelv használata az irodalomban.

Karamzin nyelvkoncepciója:

- az írott és a beszélt nyelv egységesítése: ⇨ a nyelv mint az embereket / népet összetartó erő, ⇨ visszaállítja az egyén és a nép elveszett egységét,
- a kor művelt társadalmára jellemző „kétnyelvűség” (írott / társalgási nyelv, orosz / francia nyelv) feloldása a nemzeti nyelvi sajátosságok és az európai kulturális nyelvi/irodalmi átvételek összehangolásának és egyesítésének formájában. ⇨
- vita a „régiről és az új stílusról”

H. M. Карамзин, *Отчего в России мало авторских талантов?* (1802)

A. С. Шишков, *Рассуждение о старом и новом стиле* (1803)

18. – 19. századforduló orosz irodalma Szentimentalizmus és karamzinizmus (1790–1810).

Szentimentalizmus Сентиментализм

A szentimentalizmusban (A. Radiscsev, Ny. Karamzin) és a megújuló klasszicizmusban (G. Gyerzsavin):

- kialakul az egyén és a nép (társadalom, közösség) elkülönülésének / szembenállásának a tudata,
- A középpontban – az ember belső világa és a külvilággal (néppel, természettel és kultúrával, saját sorsával) való bonyolult viszonya➔

Az irodalomban:

1. A „lírai hős” fenoménja
2. Felbomlik a régi (klasszicista hierarchikus) műfajrendszer
3. Egy uralkodó irodalmi irányzat helyett több irodalmi irányzat egymás mellettsége és ezek keveredése
4. Bizonytalan a „határ” líra és próza, irodalom és valóság között
5. A Karamzini nyelvkoncepció irodalmi / műfaji vonatkozásai

Ny. Karamzin: Szegény Liza (1792)

- Az elbeszélés szubjektuma
- Liza típusá válásának narratív eszközei („történelem / természet” kronotoposz)
- Az elbeszélés idősíkjai.